

De wet op internet

editie 2010

Arnoud Engelfriet

Uitgeverij: Ius mentis - recht en techniek uitgelegd

www.iusmentis.com

Valkuilen voor bloggers

2

In het wetboek komt het hele concept 'blog' niet voor. Maar dat wil niet zeggen dat een blog een vrijplaats is om je ex-vriendin belachelijk te maken, of dat je zomaar plaatjes van elders op internet mag gebruiken om je berichten wat op te fleuren. Of wat te denken van bloggen dat je aan een nieuw product werkt dat pas volgend jaar op de markt komt. Een leuk bericht voor je lezers, maar pijnlijk voor je werkgever omdat de concurrent nu al weet waar ze aan toe is. Welke regels gelden er voor weblogs?

De blog als meningsuiting

Blogs zijn eerst en vooral een middel om je mening te uiten. In Nederland heb je het recht om je mening te uiten. Dat gaat ver: die vrijheid van meningsuiting is er met name om ideeën en denkbeelden te verspreiden die schokken, kwetsen of veront- rusten, zo vindt het Europees Hof voor de Rechten van de Mens.¹ Maar dat recht is niet onbeperkt. Bij uitingen die node- loos kwetsend of schadelijk zijn, kan de rechter de vrijheid van meningsuiting begrenzen.²

In Nederland worden die grenzen getrokken door de strafwet- geving over belediging, smaad en laster.³ De grens tussen een negatieve opmerking, een belediging en smaad of laster is vaag. Niet elke vorm van kritiek of elke negatieve uitlating over ie- mand is strafbaar. Daarvoor moet de kritiek **kwetsend en no- deloos grievend** zijn. 'Nodeloos' wil hier zeggen zonder dat de

ISBN 978-90-813360-3-1

Copyright © 2010 Arnoud Engelfriet

Homepage boek: www.iusmentis.com/boek

Uitgever: Ius mentis, Eindhoven

Omslag, ontwerp, zetwerk: Jolie van der Klis

Font broodtekst: Gentium Basic

Alles uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of open- baar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, ge- luidsband, elektronisch of op welke wijze dan ook, onder de vereisten van de Creative Commons licentie *Naamsvermelding- Gelijkdelen versie 2.5 Nederlands*, zie <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/2.5/nl/>

kritiek een bijdrage levert aan een ‘maatschappelijk debat’, een op één of andere manier maatschappelijk relevante kwestie.

Smaad en laster

Smaad is het opzettelijk aantasten van iemands eer of goede naam door verspreiding van een bepaalde bewering. Doe je dat op je blog (in tekst of met een afbeelding), dan pleeg je **smaadschrift**. Nog een trapje verder heet **laster**: smaad of smaadschrift plegen terwijl je wist dat de bewering een leugen was. De restcategorie is **belediging**: nodeloos kwetsende opmerkingen die geen smaad of laster zijn.⁴

Het enkele feit dat de bewering waar is, is nog geen verdediging tegen een aanklacht wegens smaad! Er moet een goede reden (die bijdrage aan dat debat) zijn geweest om die bewering te doen. Rondbazuinen dat de buurvrouw veel drinkt, kan dus best smaad zijn — ook al is het waar. De Vereniging tegen Kwakzalverij mocht echter gewoon een lijst van twintig kwakzalvers — volgens haar criteria — publiceren, omdat dit een bijdrage leverde aan het debat over alternatieve behandelwijzen

Kan smaad ook met foto's?

Door het publiceren van pornografische foto's kun je iemands goede naam behoorlijk schaden. Dat kan dus smaad zijn. Dat de foto's al lang online zouden staan, is daartegen trouwens geen argument.⁵ In februari 2008 werd een man tot 6.000 euro schadevergoeding veroordeeld voor het verspreiden van naaktfoto's van zijn ex-vriendin via internet.⁷ Maar als de verspreider niet de bedoeling had de goede naam van de persoon op de foto aan te tasten, is er geen sprake van smaad of belediging.⁸

en hun daadwerkelijke effectiviteit. Dat door die publicatie een orthomaneel therapeut als kwakzalver in de pers werd afgeschilderd, was niet onrechtmatig.⁶

Haatzaaien en discriminatie

Naast smaad en laster zijn ook **haatzaaien** en **discriminatie** grenzen waar je op een blog tegenaan kunt lopen.⁹ Daarvan is sprake als je mensen beledigt of negatief bejegt op grond van een groepskenmerk (zoals hun godsdienst, seksuele voorkeur of afkomst). De uitlating moet echter wel specifiek over die mensen gaan: “dood aan alle islamieten” is dus strafbaar, maar “Stop het gezwel dat Islam heet” werd door de Hoge Raad toelaatbaar geacht.¹⁰

Een blogpost moet “steun in de feiten” hebben, maar mag gerust overdrijven.

Basis in de feiten

Een blogbericht kun je zien als een column.¹¹ Columnisten krijgen meer vrijheid dan verslaggevers die pretenderen neutraal en feitelijk nieuws te brengen. Ze mogen overdrijven, prikkelend formuleren en dingen verzinnen over bestaande personen. Wel moet duidelijk zijn dat sprake is van overdrijving, sarcasme of een vergelijkbare stijlfiguur in plaats van zakelijke berichtgeving. En de column moet “steun hebben in de feiten”: er moet wel een kern van waarheid inzitten.¹²

In 2005 werd columnist Luuk Koelman vrijgesproken van smaad in een column over Gretta Duisenberg op zijn website. Weliswaar was de column een aantasting van de eer en goede naam van Duisenberg, maar een verbod ging te ver. De column was “zo evident overdreven en absurd dat deze niet anders dan als humoristisch bedoeld kan worden beschouwd”.¹³

Het is overigens een misverstand dat je door “Ik vind” ervoor te zetten, altijd legaal bezig zou zijn. Er is juridisch geen verschil tussen “Ik vind hem een oplichter” en “Hij is een oplichter”. Uit de context moet blijken hoe je die zin bedoelde: als daadwerkelijke beschuldiging, als stoom afblazen of prikkelende overdrijving in een recensie van een winkel?

Hoe openbaar is een blog?

Om strafbaar te zijn, moet je de uitingen wel *in het openbaar* hebben gedaan. Er moet sprake zijn van “aan het publiek ter kennis brengen”. Bij de meeste blogs en forums is dat wel het geval. Iedereen kan die uitingen vinden via zoekmachines en ze vervolgens probleemloos lezen. Maar als uitingen achter een wachtwoord zitten, of alleen na registratie toegankelijk zijn, dan is het lang niet zo duidelijk meer of sprake is van een openbare uiting.

Een blog is openbaar voor de wet. Of een afgesloten Hyvespagina dat ook is, is onduidelijk.

De rechtspraak op dit punt is niet consistent. Eind 2009 oordeelde het Gerechtshof Leeuwarden dat een krabbel op een afgesloten Hyvespagina een vorm van openbaarmaking was.¹⁴ Maar iets eerder oordeelde het Gerechtshof Den Bosch juist van niet.¹⁵ Het lijkt erop dat de zwaarte van de uitlating meewoog: in de Leeuwardse zaak werd iemand beschuldigd van kindermisbruik en in de Bossche zaak ging het om vermeende oplichting. Bij een zware beschuldiging, gedaan door iemand die het kan weten, is het te verwachten dat die mensen het gaan doorvertellen buiten de directe kring van lezers. Dat zou dan een indirecte vorm van “aan het publiek ter kennis brengen” zijn — kruipmaad.

Auteursrecht op je blog

Een blogbericht is niet alleen een meningsuiting, het is ook een “werk van wetenschap, letterkunde of kunst” zoals de Auteurswet dat noemt. Het in die wet geregelde auteursrecht beschermt teksten, foto’s, films, muziek en andere creatieve werken tegen gebruik door derden. Dat geldt dus zowel voor de inhoud van je eigen blog als voor materialen op andere websites.

Je hebt zelf — volautomatisch — auteursrecht op alles wat je zelf maakt en op je blog zet. Niemand mag dus zomaar je artikelen, foto’s of podcasts overnemen (meer over auteursrecht in hoofdstuk 6). Ze mogen natuurlijk wel uit je weblog citeren of er naar linken (met bronvermelding).

Ook op je blog zit auteursrecht. Het is handig om aan te geven wat anderen mogen doen met de inhoud van je blog.

Wil je overnemen juist wel toestaan, dan moet je je blog voorzien van een *licentie*. In een licentie staat wat anderen wel en niet mogen doen met jouw werk. Veel mensen gebruiken hiervoor de Creative Commons licenties (zie hoofdstuk 8). Door één van deze standaard-licenties te gebruiken, weten bezoekers van je blog meteen waar ze aan toe zijn.

Bloggen en het werk

Tenzij het onderdeel is van je werk, of je toestemming hebt van je baas, kun je maar beter in je vrije tijd je blog bijhouden. Hoewel enige mate van privégebruik van computer en internet op het werk toegestaan is (zie hoofdstuk 4), zal een hele middag besteden aan een blogbericht daar niet snel onder vallen. Misbruik maken van ICT-faciliteiten op het werk is vaak een geldige reden voor ontslag. Zeker wanneer er een gedragscode of reglement over is. Het is dus heel verstandig om hier toestemming voor te vragen.

Bloggen over je werk zou meestal geen probleem moeten zijn. Soms kan je blogposting gevoelige of misschien zelfs bedrijfsgeheime informatie naar buiten brengen.¹⁶ Iemand die blogt over zijn nieuwe project, onthult daarmee misschien details die nog niet naar buiten hadden mogen komen. Dat kan erg vervelend zijn voor het bedrijf, en je kunt als werknemer daarop aangesproken worden. En natuurlijk moet je uitkijken dat je jezelf niet presenteert als vertegenwoordiger van je bedrijf. Dat kan al met een simpele mededeling dat je blog niet noodzakelijkerwijs de mening van je werkgever weergeeft.

Bloggen onder werktijd, of over je werk, kan problemen opleveren met je werkgever. Je moet rekening houden met de belangen van je werkgever.

Als werknemer ben je dus beperkt in je vrijheid van meningsuiting, maar dat is legaal. Wanneer je ergens werkt, moet je rekening houden met de belangen van je werkgever.¹⁷ Je kiest daar zelf voor wan-

neer je in dienst treedt bij dat bedrijf. Wel moet het gaan om zaken die met je werk te maken hebben. Je werkgever kan je niet verbieden je mening over je favoriete voetbalclub te uiten, tenzij je bij een concurrerende club werkt natuurlijk. Werk je bij een bank, dan kun je niet zomaar zeer negatieve artikelen over het bankwezen publiceren.

Een andere vraag is natuurlijk wat je collega's ervan vinden als zij je blog ontdekken en lezen wat jij allemaal over hen schrijft. Zij kunnen zich in hun privacy aangetast voelen en daarover klagen bij je leidinggevende, of je zelfs een rechtszaak aandoen.¹⁸

Materiaal van anderen

Van een andere orde zijn de juridische regels rond het gebruik van materiaal van anderen. Wie zijn weblog wil verfraaien met tekst of afbeeldingen, kan op internet over elk onderwerp duizenden pagina's of afbeeldingen vinden. Op vrijwel al die pagina's, afbeeldingen en dergelijke zit auteursrecht (zie hoofdstuk 6). Die werken mag je dus niet zomaar gebruiken in je blog. Je moet toestemming vragen, of er moet bij het werk een licentie staan waarin staat dat het mag.

De wet biedt wel bepaalde uitzonderingen op het auteursrecht. De belangrijkste is het citaatrecht: je mag datgene **citeren wat je nodig hebt ter ondersteuning** van je verhaal. Bij een citaat hoort altijd een bronvermelding.¹⁹

Materiaal van anderen mag je niet zomaar overnemen. Ook niet als je blog niet commercieel is. Wel mag je stukjes uit anderenmans werk overnemen als citaat.

Hoeveel is nu "niet meer dan nodig"? Daarvoor zijn geen harde regels te geven. Dat hangt helemaal af van waar je het citaat voor gebruikt. Het citaat (dat ook beeld of geluid mag zijn) moet je eigen bericht ondersteunen en niet alleen maar als versiering dienen. Een paar vuistregels (zie ook hoofdstuk 6):

- Reageer je op een bepaalde zin uit iemands artikel, dan mag je die zin plus de direct voorafgaande en volgende zinnen citeren. Niet het hele artikel.
- Bij een aankondiging van een bericht elders mag je de lead, de eerste alinea of eerste paar zinnen overnemen.
- Afbeeldingen mag je alleen overnemen als ze een inhoudelijk verband met je eigen tekst hebben. Plaatjes ter versiering zijn geen citaat.
- Bespreek je een nieuwe film, dan kun je een screenshot van

een belangrijke scène laten zien, of de filmposter. Je kunt ook de trailer of een spannend filmfragment embedden vanaf Youtube.

- Een foto bij een nieuwsartikel mag je verkleind herpubliceren als je zelf ook over dat nieuwsfeit blogt en de foto een wezenlijke toevoeging is. Noem wel de naam van de fotograaf als bron.
- Bij bespreking van muziek of een muzikant mag je een kort kenmerkend stukje laten horen zodat je publiek weet waar het over gaat.

Als je een foto zomaar overneemt, mag de fotograaf meteen een claim indienen. Houd je aan het citaatrecht of vraag toestemming.

Meteen een claim

Soms denken mensen dat een foto of artikel overnemen zonder toestemming wel mag, als je hem maar meteen weghaalt als de eigenaar er over klaagt. Dat is niet juist.

Een auteursrechthebbende mag meteen een schadeclaim indienen als zijn werk zonder toestemming wordt gebruikt. Natuurlijk moet er wel sprake zijn van schade. Of dat zo is, en of de rechthebbende zomaar zijn normale tarief mag claimen bij een blogger, is hoogst discutabel. Hierover meer in hoofdstuk 6.

Commerciële blogs of sites moeten helemaal uitkijken. Of je nu een weblog of een krant exploiteert, als je geld verdient met foto's of teksten van anderen, dan moet je toestemming vragen — en de bedongen licentievergoeding betalen. Rechters hebben weinig medelijden met bedrijven die zonder toestemming andermans materiaal exploiteren. Zo moest website Galleries.nl meer dan 2000 euro schadevergoeding betalen wegens ongeautoriseerd gebruik van een foto.²⁰

Nieuwsberichten overnemen

Nieuws overnemen is een bijzonder geval. De pers mag nieuwsberichten, gemengde berichten en artikelen over actuele onderwerpen van elkaar overnemen.²¹ Wel is het noemen van de bron en de naam van de maker verplicht. De wet schaaft naast kranten, tijdschriften en radio en televisie ook “een ander medium dat eenzelfde functie vervult” onder de definitie van ‘pers’. In 2000 werd nieuwsverzamelersite Kranten.com als zodanig erkend, en in 2010 keurde de rechter een overname van een nieuwsbericht door GeenStijl goed op grond van dit artikel.²² Maar dat wil niet zeggen dat elke blog een persmedium is. Je moet als blogger echt bezig zijn met nieuws verzamelen en publiceren om hieronder te kunnen vallen. Alleen maar artikelen van elders bij elkaar rapen is niet genoeg.²³

Let op: dit geldt *alleen* voor tekstberichten en niet voor foto's, cartoons, films, audio en dergelijke. Verder hangt het ook nog eens af van het soort bericht. Een kort, zakelijk geschreven nieuwsbericht mag je altijd overnemen als je journalist-blogger

Wanneer is een blogger journalist?

Wie blogt over actuele onderwerpen, is al snel bezig met journalistiek. Je bent journalist als je “informatie, meningen of ideeën aan het publiek bekend maakt”.²⁴ Dat geldt ongeacht of je amateur of professional bent. Journalisten hebben een bijzondere positie in het recht. Zo mogen zij in het kader van vrije nieuwsgaring nieuwsberichten overnemen, ongeacht het auteursrecht. Ook hebben journalisten recht op bronbescherming.²⁵ Journalisten mogen niet zomaar strafbare feiten plegen, maar als dat de enige manier is om iets aan het licht te brengen, kan men vrijgesproken worden.²⁶

bent. Maar bij een uitgebreider artikel moet je goed controleren of er een expliciete tekst zoals “Alle rechten voorbehouden”, “All rights reserved” of “Nadruk verboden” bij het artikel staat. In dat geval mag je het bericht niet overnemen. Je zult dan moeten kijken of de site een licentie heeft waarin staat wat je wel en niet mag doen.

Columns en dergelijke mag je trouwens nooit overnemen op grond van deze wettelijke regeling. De uitzondering is namelijk alleen voor actueel nieuws, en columns vallen daar niet onder.

Wil je auteursrechtclaims vermijden, neem dan alleen korte fragmentjes over en link naar de bron.

Hyperlinks

In plaats van dingen overnemen, kun je er natuurlijk ook gewoon naar linken. Een hyperlink naar een andere webpagina is normaal geen probleem. Op je

weblog kun je dus gewoon linken naar leuke nieuwe berichten, een bron (je linkt naar een bron en die link is dan een bronvermelding) voor een stelling of gewoon een grappige site.

Lastiger ligt het bij de *inline* link. Bij een *inline* link wordt een plaatje van een andere site (of soms zelfs een compleet filmpje — dat heet *embedden*) in je eigen site opgenomen. Dat kan praktische problemen geven: er zijn gevallen bekend waarin een onschuldig icoontje vervangen werd door een grote pornografische foto nadat veel mensen dat icoontje op deze manier op hun eigen site opnamen. Het kan ook tot juridische problemen leiden, waarover meer in hoofdstuk 5.

Reacties van lezers

Bij veel blogs kunnen bezoekers reacties of commentaar achterlaten. Ook dergelijke reacties zijn aan grenzen gebonden. In beginsel is natuurlijk de plaats van de reactie aansprakelijk, net zoals de blogger dat is voor zijn artikel.

Toch kun je wel degelijk aansprakelijk gesteld worden voor wat anderen in de vorm van reacties of commentaar op je blog achterlaten.

Dit geldt niet alleen voor blogs, maar ook voor forumsites en andere sites die ruimte bieden aan anderen om dingen te publiceren. Hierover meer in het volgende hoofdstuk.

Tien vuistregels voor veilig bloggen

1. Shockeren mag, maar beledigen en belasteren niet. Je hebt het recht je mening te uiten, maar niet om mensen nodeloos te beledigen of om smaad te plegen.
2. Overdrijf gerust, maar houd wel rekening met de feiten.
3. Neem niet klakkeloos berichten van elders over. Neem liever een stukje over en plaats een link naar het origineel.
4. Markeer wat je overneemt als citaat, en vermeld de bron.
5. Citeer niet meer dan 1 à 2 alinea's, en alleen als je met minder niet toe kunt. Het citaatrecht is beperkt tot datgene wat noodzakelijk is om je punt te maken.
6. Gebruik plaatjes niet zomaar als versiering. Controleer de licentie of vraag de maker om toestemming.
7. Inhoudelijk relevant beeld mag je gebruiken, maar gebruik niet meer dan nodig en vermeld de bron.
8. Lees je reacties en grijp in als je ze te ver vindt gaan.
9. Reageer op klachten van derden over een blogpost of reactie.
10. Wees terughoudend met bloggen onder werktijd of over je werk.

Hoofdstuk 2

1) O.a. Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) 7 december 1976 zaaknr. 5493/72 (Handyside/VK); EHRM 26 april 1979 zaaknr. 6538/74 (Sunday Times/VK); EHRM 20 september 1994 zaaknr. 13470/87 (Otto Preminger Instituut/Oostenrijk). Zoals het in Sunday Times wordt geformuleerd: “[Free speech] is applicable not only to information or ideas that are favourable received or regarded as inoffensive or as a matter of indifference, but also to those that offend, shock or disturb the State or any sector of the population.”

2) Rechtbank 's-Gravenhage 21 november 2007, LJN BB8427: “Maatschappelijke misstanden, meer of minder ernstig, moeten in beginsel in de openbaarheid kunnen worden gebracht. Het gaat hier om het fundamentele recht van de vrijheid van meningsuiting. Dat recht is echter niet absoluut. Het vindt zijn grens waar rechten en belangen van anderen, bijvoorbeeld het recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer, zwaarder wegen. Of dat laatste het geval is moet aan de hand van de omstandigheden van het geval beoordeeld worden.”

3) Wetboek van Strafrecht, respectievelijk artikelen 266, 261 en 262.

4) Zie ook Harry Coerver, *Geschokt, gekwetst, verontrust? Journalisten en de grenzen aan de vrijheid van meningsuiting*, 1 november 2002. <<http://tiny.cc/coerver>>. Al wat ouder maar zeer uitgebreid over de achtergronden en ontwikkeling van de jurisprudentie is Alfred Janssens, *Strafbare belediging*, diss. RUG 1998. <<http://tiny.cc/janssens1998>>

5) Rechtbank Amsterdam 3 juni 2004, LJN AP0556: “Als de redenering van Essentie zou worden doorgetrokken zou dit tot gevolg hebben dat iemand, wanneer eenmaal foto’s van hem of haar in omloop zijn, zich nooit meer tegen verdere publicatie zou kunnen verzetten, aangezien dan het verzet zelf het publiceren van de foto’s al zou rechtvaardigen.” Maar in een iets andere context vond het Europese Hof voor de Rechten van de Mens dat na grootschalige verspreiding een publicatieverbod niet meer toegewezen kan worden. EHRM 18 mei 2004, zaaknr. 58148/00 (Le Grand Secret): “by the time of the civil court’s ruling on the merits, not only had some 40,000 copies of the book already been sold, but it had also been disseminated on the Internet and had been the subject of considerable media comment. Accordingly, by that stage the information in the book was to a large extent no longer confidential in practice.”

6) HR 15 mei 2009, LJN BH1193: “In het kader van het maatschappelijk debat, waarin de Vereniging c.s. zich klaarblijkelijk met hun publicaties wilden mengen, behoeven zij zich niet te laten weerhouden van het gebruik van het woord “kwakzalverij” en van het samenstellen en publiceren van lijsten met personen die zich volgens hen met “kwakzalverij” bezighouden in de daarbij door hen vermelde en toegelichte betekenissen.”

7) Rechtbank Zutphen 22 februari 2008, LJN BC4944: “dat verdachte seksueel getinte afbeeldingen van zijn vriendin aan de openbaarheid heeft prijsgegeven, ondermeer via een P2P netwerk. Door deze wijze van verspreiding konden alle gebruikers van dit netwerk de afbeeldingen downloaden en inzien. Hiermee heeft hij de eer en goede naam van zijn vriendin ernstig aangetast.”

8) Gerechtshof Leeuwarden 4 mei 2010, LJN BM3169 (Manon Thomas): “Het plaatsen van een (privé)filmpje waarop een persoon naakt te zien is, is als zodanig en op zichzelf niet te beschouwen als het beledigen bij afbeelding.”

9) Artikelen 137c, 137d en 137e Wetboek van Strafrecht. Gerechtshof Amsterdam 20 juni 2008, LJN BD7024: “De teksten zoals ten laste gelegd onder 1,2 en 3 zijn niet alleen beledigend, dan wel haatzaaiend en discriminerend maar roepen ook op tot

geweld ten aanzien van groepen in de maatschappij die daartegen wettelijke bescherming genieten. Daarmee heeft verdachte elke aanvaardbare grens overschreden.” Zie ook Tina van der Linden-Smith, ‘Bestrijd haatzaaien!’, Tijdschrift voor Internetrecht, jaargang 1, nummer 2, p. 28-33. <<http://tiny.cc/linden2008>>

10) HR 10 maart 2009, LJN BF0655. “De enkele omstandigheid dat grievende uitlatingen over een godsdienst ook de aanhangers van die godsdienst krenken, is niet voldoende om die uitlatingen te kunnen gelijkstellen met uitlatingen over die aanhangers, dus over een groep mensen wegens hun godsdienst in de zin van art. 137c Sr.”

11) Hoge Raad 18 januari 2008 (Van Gasteren/Hemelrijk), LJN BB3210: “Gelet op de toon en strekking van de open brief heeft de rechtbank voorts terecht geoordeeld dat deze het karakter heeft van een column, waaraan niet dezelfde hoge eisen mogen worden gesteld als aan onderzoeksjournalistiek.” Ik zou niet weten waarom een weblog en een open brief verschillend zouden zijn.

12) Rechtbank Amsterdam 15 mei 2008, LJN BD1695 (“Het valt niet te ontkennen dat de toonzetting overdreven is, evenals de gebruikte bewoordingen ..., maar de keuze voor een dergelijke stijl kan [gedaagde] niet worden ontzegd, nu zijn verhaal niet ongefundeerd blijkt te zijn.”) en Rechtbank Amsterdam 4 november 2009, LJN BL3549 (“Op een discussieforum op internet is het nu eenmaal gebruikelijk dat minder formele taal wordt gebezigd en enige mate van overdrijving voorkomt. ... [Echter] bewoordingen [“oplichters en dieven zijn het”] zijn onjuist en onnodig grievend.” Zie ook HR 18 januari 2008, LJN BB3210 (“Indien voor het publiek waarop een uiting zich richt duidelijk is dat de uiting ertoe strekt een opinie naar voren brengen, moeten aan de beoordeling van de rechtmatigheid daarvan andere eisen worden gesteld dan wanneer het gaat om een feitelijk relaas.”).

13) Rechtbank Amsterdam 9 maart 2005, LJN AT2073, in vervolg op kort geding uit 2003 (Vzr. Breda 14 november 2003, LJN AN8129) waarin Koelman juist wel verloor.

14) Gerechtshof Leeuwarden 3 november 2009, LJN BK1897: “[dat verdachte] haar gedachten via haar Hyves-pagina met een twintigtal anderen heeft gedeeld [kan] niet anders worden opgevat dan het welbewust en derhalve opzettelijk ruchtbaarheid geven aan die uitlatingen”.

15) Gerechtshof ‘s-Hertogenbosch 12 oktober 2009, LJN BK5777: “[D]at de verdachte de gewraakte berichten niet ter kennis heeft gebracht aan een bredere kring van betrekkelijk willekeurige derden, maar aan een beperkt aantal [van 10 à 12] selecte personen”. Zie ook <<http://tiny.cc/bruheim>>.

16) In Rechtbank Rotterdam 8 juni 2010, LJN BN0796 kondigde een werknemer aan meteen na zijn dienstverband te gaan publiceren over het soort producten dat het bedrijf maakte. Dat mocht, maar de werknemer kreeg wel een publicatieverbod voor geheime documenten: “De voorzieningenrechter zal [gedaagde] derhalve verbieden op enigerlei wijze aan derden direct of indirect, in welke vorm ook, enige mededeling te doen over de inhoud van [geheime] documenten.”

17) Artikel 7:611 BW bepaalt dat je verplicht bent je “als een goed werknemer” te gedragen.

18) In Rechtbank Rotterdam 25 januari 2010, LJN BL0900 vond een school een weblog van de echtgenoot van een docente aanleiding om die docente te ontslaan. Dat werd door de rechter snel teruggedraaid: “[O]nvoldoende is komen vast te staan dat [de docente] haar echtgenoot heeft voorzien van informatie, met het doel deze op de blogspot in verhaalvorm te (laten) publiceren. ... Voorts valt niet in te zien op grond van welke rechtsregel verweerder van eiseres kan en mag verwachten dat zij afstand neemt van het handelen van haar echtgenoot.”

19) Artikel 15a Auteurswet.

20) Rechtbank ‘s-Hertogenbosch 11 januari 2006, LJN AU9504.

21) Artikel 15 van de Auteurswet.

22) Rechtbank Rotterdam 22 augustus 2000, LJN AA6826: “Kranten.com geeft immers uitsluitend een actueel overzicht van de titels op de websites van diverse media. Daarmee is zij niets anders dan een nieuwsmidium” en Rechtbank Amsterdam 12 mei 2010, <<http://tiny.cc/geenstijlpersexceptie>>: “Gedaagde is een nieuwsorgaan gericht op digitale nieuwsvoorziening via haar website GeenStijl. Het overnemen van het bewuste interview op haar website is aldus te kwalificeren als het overnemen op een ander medium dat eenzelfde functie vervult.”

23) Rechtbank Amsterdam 4 september 2002, LJN AE7317: “Gelet op dit zwaarwegend commercieel belang van gedaagden, kunnen, naar het oordeel van de rechtbank, de door hen aangeboden knipseldiensten niet worden gekwalificeerd als publicaties die in het belang van de ‘free flow of information’ worden uitgegeven. In dit licht weegt het gestelde belang van gedaagden niet op tegen het belang van eisers bij bescherming van hun auteursrecht.” Hoewel eerder papieren knipselkranten juist wél onder dit artikel erkend werden. Hoge Raad 10 november 1995, NJ 1996, 177 (Knipselkranten).

24) HvJ EG 16 december 2008, zaak C-73/07 (Satamedia): “[D]e bekendmaking aan het publiek van informatie, meningen of ideeën tot doel hebt, ongeacht het overdrachtsmedium. Deze activiteiten zijn niet voorbehouden aan mediaondernemingen en kunnen een winstoogmerk hebben.” Onze Raad voor de Journalistiek houdt het bij “als hij zichzelf presenteert als journalist”, artikel 4 van de Statuten van de Stichting Raad voor de Journalistiek, versie mei 2001. <<http://www.rvdj.nl/katern/52>>. Zie ook Hoge Raad 18 januari 2008 (Van Gasteren/Hemelrijk), LJN BB3210: “Inmiddels kan echter (mede) door de opkomst van het internet niet nauwkeurig meer worden omschreven wat in de hier bedoelde zin is te verstaan onder “de pers” omdat daardoor ook voor particulieren de mogelijkheid is ontstaan zich buiten de tot dan toe bestaande media tot een breed publiek te richten.” en Gerechtshof Arnhem 15 maart 2005, LJN AT0895 (Flitservice.nl), stellend dat

de term journalistiek ook geldt “voor *degene die op een daarvoor ingerichte en aan het geïnteresseerde publiek bekende internetsite berichten, opinies en foto’s plaatst met het doel dat publiek over het desbetreffende onderwerp te informeren*”.

25) EHRM 27 maart 1996, zaaknr. 17488/90 (Goodwin); HR 2 november 2005, LJN AS6926 (Ravage); HR 11 juli 2007, LJN BC8421 (Telegraaf) “[O]p de uit art. 10 EVRM voortvloeiende vrijheden van meningsuiting en nieuwsgaring en het op die laatste vrijheid gestoelde recht tot journalistieke bronbescherming ... De bescherming van journalistieke bronnen vindt zijn begrenzing in onder meer de bescherming van de nationale veiligheid en de noodzaak om de verspreiding van vertrouwelijke informatie te verhinderen”. Justitie kreeg er in 2007 flink van langs van het Europese Hof nadat ze een journalist had gegijzeld om hem te dwingen zijn bron te onthullen. EHRM 22 november 2007, zaaknr. 64752/01 (Voskuil): “*Having regard to the importance of the protection of journalistic sources for press freedom in a democratic society and the potentially chilling effect an order of source disclosure has on the exercise of that freedom, such a measure cannot be compatible with Article 10 of the Convention unless it is justified by an overriding requirement in the public interest.*” Naar aanleiding hiervan is een wetsvoorstel in voorbereiding dat een verschoningsrecht voor journalisten moet invoeren. Zie <<http://tiny.cc/bronwetvoorstel>>.

26) Hoge Raad 5 december 2006, LJN AY8343: veroordeling omdat “*het aan de verdachte ten laste gelegde het doel van zijn onderzoek (publiekelijkbewijs te vergaren voor zijn stellingen) voorbij is geschoten en hem andere, minder verstrekkende methodes ten dienste stonden*”. Eerder werd in Hoge Raad 27 juni 1995, NJ 1995/711 gesteld dat “*noch het belang dat de pers in een democratische samenleving dient door het aan de kaak stellen van misstanden, noch aan de daaruit voortvloeiende taak- en beroepsuitoefening van de journalist kan een grond worden ontleend ter rechtvaardiging van het bewezen verklaarde*”, hoewel de journalist geen straf kreeg voor het feit. In november 2009 werd het hacken van de mailbox van de staatssecretaris van Defensie door tijdschrift *Revu*

niet verboden geacht, maar het lezen van de mail vervolgens wel (Rechtbank ‘s- Gravenhage 23 november 2009, LJN BK4065).